

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2018 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosław Krzysztof Derda (spr.)
Sędziowie	SO Elżbieta Iwona Cembrowicz SR Izabela Sadłowska (del.)
Protokolant:	sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2018 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku M. C. (1)

z udziałem M. P. i A. K.

o dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy M. C. (1) i uczestniczek M. P. i A. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 3 lipca 2018 r. sygn. akt I Ns 197/16

postanawia:

I. sprostować pkt 1 zaskarżonego postanowienia i nadać mu następującą treść:

Stwierdzić, że wnioskodawca K. C. dokonał nakładów remontowo-budowlanych na nieruchomość oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha położoną w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi księgę wieczystą nr SU 1S/ (...) - o wartości 28.529,00 zł, która wchodziła w skład spadku po J. C. zmarłym dnia 20.02.2005r. w B., ostatnio stale zamieszkałym w S. oraz D. C. zmarłej dnia 30.11.2005r. w S., ostatnio stale tam zamieszkałej oraz spłacił następujące długi spadkowe:

a) dług wobec Urzędu Miasta S. z tytułu podatku od nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi księgę wieczystą nr SU 1S/ (...) - o wartości 594,00 zł;

b) dług zmarłej D. C. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w S. - o wartości 2.845,98 zł;

II. Zmienić zaskarżone postanowienie w pkt. 4 w ten sposób, że stawkę wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu określoną na 3600 zł zastąpić kwotą 7200 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) powiększoną o podatek VAT.

III. Oddalić obie apelacje w pozostałym zakresie.

IV. Stwierdzić, że zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w postępowaniu apelacyjnym.

V. Przyznać od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Suwałkach) na rzecz radcy prawnego Ł. B. wynagrodzenie w kwocie 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) plus należny podatek VAT za pomoc prawną udzieloną z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz SSR Izabela Sadłowska

Sygn. akt I. Ca. 416/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. C. (1) domagał się przeprowadzenia działu spadku po zmarłych rodzicach: J. C. i D. C. w sposób, zgodnie z ustaleniami nieformalnymi podjętymi na długo przed złożeniem wniosku w przedmiotowej sprawie, tj. w ten sposób, że wchodząca w skład spadku po zmarłych nieruchomości położona w S. przy ul. (...), o numerze ewidencyjnym działki gruntu (...), o powierzchni 0,0938 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Suwałkach prowadzona jest księga wieczysta nr (...) zostanie w całości przyznana na rzecz wnioskodawcy bez spłat i dopłat na rzecz uczestniczek postępowania, zaś uczestniczki postępowania otrzymają w odpowiednich dla siebie częściach wierzytelność z tytułu wkładu mieszkaniowego zgromadzonego na książeczce mieszkaniowej dotyczącej lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...). W przypadku natomiast nieuwzględnienia takiego sposobu działu spadku wniósł o rozliczenie w ramach niniejszego postępowania nakładów poniesionych przez wnioskodawcę na nieruchomości położoną w S. przy ul. (...), wchodzącą w skład spadku po zmarłych rodzicach polegających na wzniesieniu na tej nieruchomości budynku trwale związanego z gruntem spełniającego funkcję garażu i warsztatu samochodowego, który w całości został wzniesiony przez wnioskodawcę oraz wyposażony i uzbrojony we wszystkie media niezbędne do jego użytkowania zgodnie z przeznaczeniem, wyremontowania pomieszczeń znajdujących się w budynku mieszkalnym drewnianym posadowionym na tej nieruchomości w postaci prac remontowych polegających na:

- wykonaniu schodów i balustrad, konstrukcji dachowej, pokrycia z blachodachówki, ścianek działowych, wymianie stolarki okiennej, wymianie stolarki drzwiowej, wykonaniu tynków wewnętrznych i zewnętrznych, wykonaniu podłóg i posadzek, wykonaniu robót malarskich, wykonaniu instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniu instalacji elektrycznej, instalacji wodno-kanalizacyjnej, wykonaniu ogrodzenia, o łącznej około 104.610,45 zł;

- nasadzeniu przez wnioskodawcę na terenie nieruchomości drzewek ozdobnych w postaci około 50 szt. sosen i około 20 szt. świerków o łącznej wartości ok. 20.000,00 zł poprzez zasądzenie od uczestniczki postępowania M. P. na jego rzecz równowartości poniesionych nakładów;

- opłat poniesionych wyłącznie przez wnioskodawcę z tytułu podatku od przedmiotowej nieruchomości.

Nadto wnioskodawca domagał się rozliczenia:

- jego udziału w wysokości 1/3 części w odziedziczonej po spadkodawcach wierzytelności z tytułu wkładu mieszkaniowego dotyczącego lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...), który w dacie podpisywania przez uczestniczkę postępowania M. P. umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu wynosił 13.945,42 zł, która to wartość nie odpowiadała rzeczywistej wartości wkładu;

- długu spadkowego z tytułu składek ZUS nieopłaconych przez spadkodawczynię D. C., który w całości został opłacony przez wnioskodawcę w łącznej kwocie 2.741,98 zł.

Dodatkowo wnioskodawca na podstawie art. 1036 kc wniósł o orzeczenie o bezskuteczności względem niego umowy darowizny udziału w nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) dokonanej przez uczestniczkę postępowania A.

K. na rzecz uczestniczki postępowania M. P. aktem notarialnym z dnia 15.03.2013r., jako dokonanej bez zgody wnioskodawcy jako współspadkobiercy po zmarłych spadkodawcach – D. i J. K. małż. C..

Wnioskodawca wskazał, iż jego oświadczenie o zrzeczeniu się udziału we wkładzie mieszkaniowym dotyczącym lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) zostało złożone wyłącznie na potrzeby tego, aby uczestniczka postępowania M. P. (poprzednio C.) weszła w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej i dokonania przekształceń praw do lokalu w spółdzielcze lokatorskie, a następnie własnościowe prawo do lokalu. Wnioskodawca podał, iż w tamtym czasie przekazał M. P. sumę niezbędną do uzupełnienia wkładu mieszkaniowego w celu ustanowienia własnościowego prawa do lokalu.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczki postępowania A. K. i M. P. wniosły o jego oddalenie z uwagi na dokonanie działu spadku po zmarłych rodzicach stron i w związku z tym wyczerpaniu substratu masy spadkowej podlegającej podziałowi. Jednocześnie wniosły o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania. Wskazały, iż w zakresie rozliczenia wkładu mieszkaniowego dotyczącego mieszkania położonego w S. przy ul. (...) wnioskodawca zrzekł się swojego udziału. Zaprzeczyły też twierdzeniom wnioskodawcy, że pomiędzy zainteresowanymi były rzekome ustne umowy w zakresie działu spadku po zmarłych rodzicach. W toku postępowania wniosły o rozliczenie nakładów poczynionych przez uczestniczki postępowania na nieruchomości położoną w S. przy ul. (...) i na lokal mieszkalny położony w S. przy ul. (...) oraz o uwzględnienie darowizn dokonanych przez zmarłego J. C. na rzecz wnioskodawcy M. C. (1) w postaci samochodu marki Ż., pomników oraz maszyn do obróbki kamienia.

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2018 r. w sprawie sygn. akt: I Ns 197/16 Sąd Rejonowy w Suwałkach dokonał działu spadku po J. C. zmarłym dnia 20.02.2005r. w B., ostatnio stale zamieszkałym w S. oraz działu spadku po D. C. zmarłej dnia 30.11.2005r. w S., ostatnio stale tam zamieszkałej, ustalając, że w jego skład wchodzi:

a) wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów remontowo-budowlanych poczynionych na nieruchomość oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha położoną w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 28.529,00 zł;

b) wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów w postaci uiszczonych opłat na poczet podatku od nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 594,00 zł;

c) wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu spłaconego zadłużenia zmarłej D. C. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w S. - o wartości 2.845,98 zł;

Tytułem spłaty zasądził od uczestniczki postępowania M. P. na rzecz wnioskodawcy M. C. (1) kwotę 21.114,65 zł płatną w terminie 1 miesiąca licząc od daty uprawomocnienia się niniejszego postanowienia. Tytułem spłaty zasądził od uczestniczki postępowania A. K. na rzecz wnioskodawcy M. C. (1) kwotę 1.146,66 zł płatną w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się niniejszego postanowienia. Oddalił wniosek o dział spadku w pozostałym zakresie. Przyznał od Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Suwałkach) na rzecz radcy prawnego Ł. B. wynagrodzenie za reprezentowanie wnioskodawcy M. C. (1) z urzędu w kwocie 3.600,00 zł podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług. Stwierdził, że zainteresowani ponoszą brakujące koszty sądowe każdy po 1/3 części, pozostawiając ich szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu. Stwierdził, że w pozostałym zakresie zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż krąg spadkobierców J. C. wyznacza postanowienie Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 04.08.2005r. w sprawie sygn. akt I Ns 353/05. Z jego treści wynika, że spadek po J. C. zmarłym dnia 20.02.2005r. w B., ostatnio stale zamieszkałym w S. z mocy ustawy nabyli: żona D. C., syn M. C. (1), córka A. C. i córka M. C. (2) po 1/4 części każdy z nich. Z kolei krąg spadkobierców D. C. wyznacza postanowienie Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 17.03.2006r. w sprawie sygn. akt I Ns 72/06, z którego treści wynika, że spadek po D. C. zmarłej dnia 30.11.

(...). w S. ostatnio stale zamieszkałej w S. z mocy ustawy nabyli: syn M. C. (1), córka A. C. i córka M. C. (2) po 1/3 części każde z nich.

W dacie 30.11.2005r. (data śmierci D. C.) w skład majątku spadkowego po zmarłych wchodziła zabudowana nieruchomość położona w S. przy ul. (...) oznaczona numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Suwałkach prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz wkład mieszkaniowy na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w S. przy ul. (...), znajdującego się w zasobach (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w S. (dowód: akta KW nr (...), wypis z rejestru gruntów k. 35-36, akta spółdzielcze dotyczące lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...).

W dniu 26 lipca 2006 roku M. C. (1) i A. C. (obecnie K.) zrzekli się przypadających im z tytułu spadku po zmarłych D. C. i J. C. udziałów we wkładzie mieszkaniowym na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w S. przy ul. (...) - na rzecz swojej siostry A. C. (obecnie P.). Na mocy uchwały Zarządu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w S. z dnia 27.07.2006r. M. C. (2) (obecnie P.) została przyjęta w poczet jej członków i w tym samym dniu zawarła ze Spółdzielnią Mieszkaniową w S. umowę o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni 70,13 m² położonego w budynku przy ul. (...) w S.. Następnie na mocy umowy przeniesienia własności lokalu z dnia 18.08.2007r. sporządzonej w Kancelarii Notarialnej Notariusz B. B. w S. za Rep A Nr (...) ustanowiona została odrębna własność lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...), a M. C. (2) (obecnie P.) nabyła przedmiotowy lokal mieszkalny na własność wraz z udziałem wynoszącym (...) w nieruchomości wspólnej. Dla nieruchomości tej została urządzona w Sądzie Rejonowym w Suwałkach księga wieczysta nr (...). W dniu 04.11.2009r. M. P. (poprzednio C.) na mocy umowy notarialnej sporządzonej w Kancelarii (...) w S. Rep. A Nr (...) sprzedała w/w lokal mieszkalny na rzecz T. i J. małż. G..

Postanowieniem z dnia 06.02.2013r. w sprawie sygn. akt I Co 1781/12 Sąd Rejonowy w Suwałkach udzielił przybycia udziału co do 4/12 części w prawie własności nieruchomości gruntowej zabudowanej o powierzchni 0,0938 ha, oznaczonej numerem geodezyjnym (...) położonej w S., należącego do dłużnika M. C. (1) będącej przedmiotem przetargu w dniu 06.02.2013r. na rzecz P. T., zaś postanowieniem z dnia 20.03.2013r. Sąd Rejonowy w Suwałkach przysadził udział co do 4/12 części w prawie własności w/w nieruchomości należącej do dłużnika M. C. (1) na rzecz nabywcy P. T..

Na mocy umowy z dnia 15.03.2013r. sporządzonej w Kancelarii Notarialnej Notariusz T. M. w K. Rep A. Nr (...) A. K. darowała przysługujący jej udział wynoszący 1/3 części we współwłasności zabudowanej działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,0938 ha, położonej w S. przy ul. (...) na rzecz swojej siostry M. P..

Na mocy ugody zawartej przez P. T. i M. P. przed Sądem Rejonowym w Suwałkach w dniu 31.01.2014r. w sprawie o zniesienie współwłasności sygn. akt I Ns 390/13 M. P. nabyła nieruchomość położoną w S. przy ul. (...) oznaczoną nr geodezyjnym (...), objęta księgą wieczystą nr (...).

W skład spadku po zmarłej D. C. wchodził dług z tytułu nieopłaconych składek na rzecz ZUS w łącznej wysokości 2.741,98 zł. W dniu wierzyciel - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w S. i M. C. (1) jako spadkobierca zmarłej D. C. zawarli umowę o rozłożeniu na raty należności z tytułu nieopłaconych składek. W ramach układu ratalnego M. C. (1) dokonał na poczet zadłużenia wpłat w łącznej wysokości 2.845,98 zł.

Wnioskodawca M. C. (1) na poczet podatku od nieruchomości położonej przy ul. (...) w S. oznaczonej nr geodezyjnym (...) dokonał wpłat w łącznej wysokości 594,00 zł, przy czym w 2007r. - 236 zł (4x 59zł), w 2008r. - 122,00 zł (2x61 zł) oraz w 2011r. - 236,00 zł.

Wnioskodawca M. C. (1) po dniu 30.11.2015r. (po dacie śmierci spadkodawczyni D. C.) poczynił na nieruchomość położoną w S. przy ulicy (...) oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Suwałkach prowadzona jest księga wieczysta nr (...) nakłady remontowo - budowlane o łącznej wartości 28.528,00 zł.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że schedę spadkową po zmarłych: J. C. i D. C. stanowią: wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów remontowo-budowlanych poczynionych przez niego po dniu 30.11.2005r. na nieruchomości położoną w S. przy ul. (...) oznaczoną nr geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha o wartości 28.529,00 zł, wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów w postaci uiszczonych opłat na poczet podatku od ww. nieruchomości o wartości 594,00 zł oraz wierzytelność M. C. (1) z tytułu spłaconego przez niego zadłużenia zmarłej D. C. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w S. o wartości 2.845,98 zł.

Wartość wierzytelności wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów prac remontowo-budowlanych na nieruchomości położoną w S. przy ul. (...) oznaczoną nr geodezyjnym (...) Sąd ustalił na podstawie opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości A. T.. Wartość ta obejmuje nakłady poczynione przez wnioskodawcę po 30.11.2005r., a ich zakres i rodzaj został ustalony na podstawie zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego w szczególności na podstawie oględzin nieruchomości dokonanych z udziałem Sądu, zeznań świadków A. B., E. B., M. T., K. A., E. B. zeznań uczestniczek postępowania, częściowo zeznań wnioskodawcy. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że wnioskodawca za pomocą własnych środków wykonał prace remontowo budowlane, które szczegółowo zostały wymienione w załączniku nr 3 do opinii biegłego sądowego A. T. na k.606 akt sprawy. Są to między innymi pokrycie dachu budynku mieszkalnego, wykonanie rynien, stropów, schodów, okien i drzwi zewnętrznych, położenie terakoty w budynku warsztatu. Prace te wnioskodawca wykonywała systemem gospodarczym. Zakres prac wskazanych w załączniku nr 3 do opinii biegłego A. T. jest też zgodny ze stanowiskiem uczestniczek postępowania w tym zakresie.

W ocenie Sądu wnioskodawca nie udowodnił w toku niniejszego postępowania, aby z własnych środków finansował inne niż wskazane w załączniku nr 3 do opinii biegłego prace remontowo-budowlane na tej nieruchomości, gdyż nie przedstawił na to żadnych dowodów. Nie udowodnił, że ze swoich środków poczynił jakiegokolwiek nakłady na przedmiotową nieruchomość za życia rodziców. Budynek- warsztat został bowiem postawiony jeszcze za życia jego ojca J. C., a budowa rozpoczęła się w 1999 roku, przy czym inwestorem był J. C.. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w zeznaniach świadka M. T. (kierownika budowy) złożonych podczas oględzin nieruchomości z udziałem Sądu w dniu 31.05.2017r. oraz dokumentacji budowlanej dotyczącej budynku gospodarczego przy ul. (...). Nasadzenia świerków i sosen na przedmiotowej nieruchomości były dokonane za życia rodziców wnioskodawcy, a wnioskodawca nie udowodnił, że wyłożył środki finansowe na zakup tych roślin.

Z kolei uczestniczki postępowania nie udowodniły w żaden sposób swoich twierdzeń, że wnioskodawca otrzymał od zmarłych rodziców darowizny w postaci samochodu marki Ż. oraz, że po ich śmierci zbył bez wiedzy i zgody pozostałych spadkobierców pomniki i narzędzia do obróbki kamienia należące do spadkodawcy J. C..

Zeznania świadków A. B., E. B., M. T., K. A., E. B. Sąd zasadniczo obdarzył walorem wiarygodności, są one bowiem spójne i logiczne i pochodzą od osób, które miały bezpośrednią wiedzę odnośnie stanu nieruchomości położonej w S. przy ul. (...). Z kolei zeznania świadków W. T. i B. G. nie wniosły nic istotnego do sprawy. Świadek W. T. nie miała żadnej wiedzy na temat majątku spadkowego, zaś świadek B. G.-obecna partnerka wnioskodawcy M. C. (1) wiedzę w tym zakresie miała jedynie z relacji samego wnioskodawcy.

Opinie biegłego sądowego A. T. zarówno zasadniczą jak i uzupełniającą Sąd Rejonowy uznał za pełnowartościowy dowód w sprawie. Przedmiotowe oszacowanie wartości nakładów sporządzone zostało przez biegłego rzeczoznawcę, a zatem osobę wykazującą się wysokim poziomem wiedzy w określonej dziedzinie. Sporządzona opinia jest rzetelna, jasna i pełna. Ponadto, biegły w czytelny sposób zilustrował przyjęte metody wyliczeń. Ustalona przez biegłego w opinii zasadniczej wartość nieruchomości położonej przy ul. (...) w S. oraz wartość nakładów na nią poczynionych nie była ostatecznie przez zainteresowanych kwestionowana, a biegły w pisemnej opinii uzupełniającej oraz ustnej opinii uzupełniającej złożonej na rozprawie w dniu 24.04.2018r. podtrzymał swoje wnioski zawarte w opinii zasadniczej w tym zakresie.

Na podstawie opinii biegłego A. T. wartość rynkową nieruchomości wg stanu z dnia 30.11.2005r. i cen z dnia wyceny Sąd określił na kwotę 238.796,000 zł, w tym wartość rynkową nakładów poczynionych przez wnioskodawcę po śmierci spadkodawców, tj. od dnia 30.11.2005r. do dnia sporządzenia opinii na kwotę 28.529,00 zł.

Zdaniem Sądu Rejonowego w skład masy spadkowej po w/w zmarłych nie wchodził wkład mieszkaniowy na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w S. położonego w S. przy ul. (...). Wskazać bowiem należy, że w dacie orzekania w przedmiotowej sprawie brak było tego składnika majątku, gdyż po śmierci spadkodawców wnioskodawca M. C. (1) i uczestniczka postępowania A. K. zrzekli się swoich udziałów we wkładzie mieszkaniowym na rzecz uczestniczki postępowania M. P., która następnie zawarła z (...) Spółdzielnią Mieszkaniową w S. umowę ustanowienia odrębnej własności lokalu i własność ta została na nią przeniesiona, zaś w dniu 04.11.2009r. sprzedała przedmiotowy lokal osobom trzecim. Na dzień orzekania brak było również składnika majątku w postaci nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), gdyż udział wnioskodawcy w tej nieruchomości (wraz z poczynionymi przez jego nakładami) został sprzedany w drodze licytacji komorniczej, a uzyskana w wyniku przetargu suma rozdysponowana na poczet jego zadłużenia wobec wierzycieli. Wnioskodawca nie udowodnił przy tym, że pomiędzy nim a uczestniczkami postępowania została zawarta jakakolwiek ustna umowa dotycząca działu spadku po ich rodzicach, ani tego, że przekazał uczestniczce postępowania M. P. jakiegokolwiek środki na uzupełnienie wkładu mieszkaniowego dotyczącego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w S. przy ul. (...). Uczestniczki postępowania stanowczo zaprzeczyły twierdzeniom wnioskodawcy w tym zakresie, a ciężar dowodu zgodnie z art. 6 kc spoczywał w tym momencie na wnioskodawcy. Przed wystąpieniem do Sądu z wnioskiem o dział spadku, wnioskodawca nie zgłaszał wcześniej w stosunku do uczestniczek postępowania żadnych roszczeń związanych z majątkiem pozostawionych po ich rodzicach, a od chwili ich śmierci upłynęło ponad 10 lat. Nigdy nie kwestionował dokonanych przez uczestniczkę postępowania M. P. czynności prawnych dotyczących lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...), ani nie kwestionował darowizny dokonanej przez uczestniczkę postępowania A. K. na rzecz uczestniczki postępowania M. P. w zakresie przysługującego jej udziału spadkowego w nieruchomości położonej w S. przy ul. (...).

Pomimo, że wnioskodawca zgłosił zarzut bezskuteczności wobec niego umowy darowizny z 15 marca 2013r. nie wykazał jakie niekorzystne skutki wywołało w stosunku do niego rozporządzenie udziałem dokonane przez uczestniczkę A. K.. Zbycie 4/12 udziału w nieruchomości należącej do spadku przez A. K. na rzecz M. P. w żaden sposób nie naruszyło jakichkolwiek uprawnień wnioskodawcy na podstawie przepisów materialno-prawnych o dziale spadku, w tym uprawnienia do rozliczenia przez niego nakładów na przedmiotową nieruchomość. Ponadto udział wnioskodawcy wynoszący 4/12 części w w/w nieruchomości (obejmujący również nakłady poczynione przez wnioskodawcę na te nieruchomości) w 2013 roku został sprzedany w drodze licytacji komorniczej, a kwota uzyskana w wyniku tego przetargu została rozdysponowana na zaspokojenie jego wierzycieli. Uznać zatem należy, że przedmiotowa umowa darowizny jest skuteczna wobec wnioskodawcy M. C. (1). Jedynie w przypadku orzeczenia o bezskuteczności rozporządzenia udziałem w przedmiocie należącym do spadku Sąd obowiązany jest określić w treści postanowienia przedmiotowy i podmiotowy zakres tej bezskuteczności, w przypadku wykluczenia sankcji określonej w art. 1036 kc – jak w niniejszej sprawie – nie zachodziła potrzeba wypowiedzania się w tym zakresie w postanowieniu (tak: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2000 roku w sprawie VCKN 1298/00 – OSNC 2001/6/94, Biul.SN 2001/1/12, M.Prawn.2001/4/234, Lex nr 45012).

Do spadku po J. C. i D. C. zostali powołani z mocy ustawy wszyscy zainteresowani w równych częściach- każdy po 1/3 spadku, przy czym udział wnioskodawcy został zbyty w drodze sprzedaży licytacyjnej w 2013r. , a uczestniczka postępowania A. K. swój udział przekazała w formie darowizny z dnia 15 marca 2013r. na rzecz uczestniczki postępowania M. P.. Skoro zatem wartość wierzytelności wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów w zakresie prac remontowo-budowlanych na nieruchomości położonej przy ul. (...) w S., jak wynika z opinii biegłego A. T. wynosi łącznie 28.529,00 zł, to uczestniczka postępowania M. P. winna dokonać na jego rzecz z tego tytułu spłaty w kwocie 19.019,33 zł (2/3 x 28.529 zł).

Dodatkowo rozliczeniu w niniejszym postępowaniu podlegała wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów w postaci uiszczonych przez niego w roku 2007, 2008 i 2011 opłat tytułem podatku od nieruchomości położonej przy

ul. (...)) w łącznej wysokości 594,00 zł, z czego po 1/3 tej kwoty tj. po 198,00 zł winny zwrócić mu tytułem spłaty uczestniczki postępowania M. P. i A. K..

Ponadto w skład spadku po zmarłej D. C. wchodził dług z tytułu niespłaconych zobowiązań spadkodawczyni wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w S.. Wnioskodawca wniósł o rozliczenie tego długu i Sąd był zobligowany do rozliczenia powyższego żądania wnioskodawcy w niniejszym postępowaniu, na podstawie art. 686 kpc. W myśl natomiast art. 922 kc spadek obejmuje ogół praw i obowiązków należących do spadkodawcy w chwili jego śmierci.

W sytuacji, gdy do dziedziczenia dochodzi kilku spadkobierców, a koszty długu spadkowe pokrył jeden z nich, po stronie tego ostatniego podmiotu powstają roszczenia regresowe do współspadkobierców o zwrot określonych części tych kosztów.

Wartość spłaconego przez wnioskodawcę z tego tytułu zadłużenia wyniosła 2.845,98 zł. Dług ten obciążał wszystkich spadkobierców zmarłej w wysokości odpowiadającej ich udziałom w spadku (po 1/3 każdy z ze spadkobierców), czyli każdy z zainteresowanych winien był uregulować ten dług w kwotach po 948,66 zł (2.845,98 : 3). W związku z powyższym Uczestniczki postępowania winny zwrócić wnioskodawcy tytułem spłat z tego tytułu kwoty po 948,66 zł każda z nich.

Mając wszystko powyższe na uwadze Sąd Rejonowy zasądził od uczestniczki postępowania M. P. na rzecz wnioskodawcy M. C. (1) kwotę 21.114,65 zł (19.019,33 zł + 198,00 zł + 948,66 zł), zaś od uczestniczki postępowania A. K. na rzecz wnioskodawcy M. C. (1) Sąd zasądził kwotę 1.146,66 zł (948,66 zł + 198,00 zł) płatną w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się postanowienia. Jednomiesięczny termin od dnia uprawomocnienia się orzeczenia na uiszczenie spłaty jest wystarczający na zgromadzenie przez uczestniczki postępowania odpowiednich kwot, tym bardziej, że postępowanie w niniejszej sprawie toczyło się od 2016 roku i uczestniczki postępowania musiały liczyć się z koniecznością ewentualnych spłat na rzecz wnioskodawcy.

Zdaniem Sądu Rejonowego wnioski o dział spadku w dalej idącym zakresie należało oddalić.

O wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego wnioskodawcy z urzędu Sąd Rejonowy rozstrzygał na podstawie art. § 12 pkt 3 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 listopada 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1805). Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie brak było podstaw do zasądzenia opłaty za czynności radcy prawnego w wysokości przewyższającej stawkę minimalną. Sprawa miała, bowiem typowy charakter dla tego rodzaju spraw, a pełnomocnik nie wykazał okoliczności zwiększających nakład jego pracy niezbędny do prawidłowej realizacji jego obowiązków i uzasadniający przyznanie wynagrodzenia powyżej minimalnej wysokości.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą ponoszenia przez uczestników postępowania nieprocesowego kosztów postępowania związanych ze swoim udziałem w sprawie-niezależnie od wyniku tego postępowania (art. 520 § 1 kpc).

Wnioskodawca M. C. (1) zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego w Suwałkach w części co do:

1. punktu 1 lit. a w zakresie nie zaliczenia w skład spadku wierzytelności wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów remontowo budowlanych poczynionych na nieruchomość oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha położoną w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) w kwocie przekraczającej kwotę ustaloną przez Sąd I instancji o 27 201 złotych, z której 2/3 części (tj. 18 134 zł) winna zostać zasądzona na rzecz wnioskodawcy od uczestniczki M. P..

2. punktu 1 w zakresie nie zaliczenia w skład spadku wierzytelności wnioskodawcy z tytułu udziału wnioskodawcy w wysokości 1/3 części w odziedziczonej po spadkodawcach wierzytelności z tytułu wkładu mieszkaniowego dotyczącego lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S., który w czasie podpisywania przez uczestniczkę postępowania

M. P. umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu zgodnie z opinią biegłego sądowego ustanowionego w sprawie wynosił kwotę 60 719,33 zł (tj. $1/3 * 182\ 158 = 60\ 719,33$ zł),

3. punktu 2 w zakresie nie zasądzenia od uczestniczki postępowania M. P. na rzecz wnioskodawcy kwoty 79 853,33 złotych tytułem wierzytelności wnioskodawcy opisanych w pkt 1 i 2 powyżej,

4. punktu 3 (bis) w zakresie oddalenia wniosku wnioskodawcy o dział spadku w pozostałym zakresie,

5. punktu 4 w zakresie nie przyznania od Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Suwałkach) na rzecz radcy prawnego Ł. B. wynagrodzenia za reprezentowanie wnioskodawcy M. C. (1) z urzędu kwoty 7 200 złotych podwyższonej o stawkę podatku od towarów i usług,

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego:

1. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na dokonaniu przez Sąd I instancji dowolnej oceny dowodów, w sposób przekraczający granice swobodnej oceny dowodów, co skutkowało błędnymi ustaleniami w zakresie stanu faktycznego poprzez:

a) pominięcie częściowo zeznań świadka K. A., który na rozprawie w dniu 13 lutego 2017 roku, czas 00:46:37 w sposób jasny i klarowny zeznał: „M. mi płacił za budowę warsztatu, jeszcze jak ojciec M. żył, to pomagałem mu przy budowie warsztatu.”, co stanowi dowód tego, iż to wnioskodawca poczynił nakład w postaci wybudowania budynku warsztatu, którego wartość większa wartości majątku spadkowego (wbrew twierdzeniom Sądu I instancji wnioskodawca wykazał, że to on za życia rodziców finansował budowę warsztatu); pominięcie częściowo zeznań w/w świadka, który w minucie 00:50:02 zeznał: „M. po śmierci sadził świerki, tuje, nawet przy mnie”, co wbrew stanowisku Sądu I instancji stanowi dowód tego, iż wnioskodawca poczynił twierdzony przez siebie nakład w postaci nasadzeń na nieruchomości wchodzącej w skład spadku,

b) pominięcie częściowo zeznań świadka B. E. O., która na rozprawie w dniu 13 lutego 2017 roku w czasie 1:29:27 zeznała: „Z opowiadań jego nieżyjącej mamy wiem, że obsadzali działkę, głównie M.. To było jak ojciec zachorował. Warsztat stawiał M..”, „Pomoc ojcu dotyczyła pomocy fizycznej i finansowania, to było za życia pana J.”, co stanowi dowód tego, iż to wnioskodawca poczynił nakład w postaci wybudowania budynku warsztatu, którego wartość większa wartości majątku spadkowego (wbrew twierdzeniom Sądu I instancji wnioskodawca wykazał, że to on za życia rodziców finansował budowę warsztatu) oraz wbrew stanowisku Sądu I instancji stanowi dowód tego, iż wnioskodawca poczynił twierdzony przez siebie nakład w postaci nasadzeń na nieruchomości wchodzącej w skład spadku,

c) pominięcie częściowo zeznań świadka B. E. O., która na rozprawie w dniu 13 lutego 2017 roku w czasie 1:29:27 zeznała: „Wiem, że było mieszkanie w bloku. A. opowiadała mi, że M. zrzekł się swojej części i siostry sprzedały między sobą. To było mieszkanie w bloku po rodzicach.”, w czasie 01:34:01 zeznała: „Rozmowa z A. była w moim mieszkaniu. To było jak jej młodsza córka miała 3-4 lata. To było z 3-4 lata temu. A. przychodziła do mnie. Spotykałyśmy się, wtedy i mi opowiadała co z tym mieszkaniem się stało. Powiedziała, że sprzedali. A. powiedziała, że spodziewała się dostać mieszkanie (...), a M. ma zamiar zainwestować w zakład kosmetyczny czy coś takiego. Po śmierci mamy i taty zainteresowanych kontakty nasze były normalne. To była luźna rozmowa, że one sprzedały mieszkanie w bloku. Ja jeszcze mówiłam, że o jakiego dobrego brata macie.” co stanowi dowód tego, że wbrew twierdzeniom Sądu I instancji i uczestniczek postępowania - pomimo tego, że uczestniczka A. K. również złożyła w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej oświadczenie o zrzeczeniu się swego udziału we wkładzie mieszkaniowym - to po sprzedaży lokalu mieszkalnego przy ul. (...), uczestniczki postępowania podzieliły się otrzymanymi z tego tytułu pieniędzmi, pomijając rozliczenie się z wnioskodawcą, czego Sąd I instancji w ogóle nie wziął pod uwagę.

2. art. 684 k.p.c. poprzez jego niewłaściwą interpretację i ustalenie składu spadku według daty orzekania, nie zaś według daty otwarcia spadku, co doprowadziło Sąd I instancji do błędnego wniosku, iż skoro wierzytelność z tytułu

wkładu mieszkaniowego na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu położonego w S. przy ulicy (...) 169 nie istniała w dacie orzekania przez Sąd, to nie powinna być brana pod uwagę do składu spadku, podczas gdy skład spadku winien być ustalany według daty otwarcia spadku, nie zaś według daty orzekania.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 1037 § 1 k.c. poprzez jego błędną interpretację i bezzasadne uznanie przez Sąd I instancji, że wnioskodawca skutecznie zrzekł się swojego udziału w dziedziczonej wierzytelności z tytułu wkładu mieszkaniowego na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu położonego w S. przy ul. (...) i jego udział nie powinien być brany pod uwagę przy działaniu spadku, podczas gdy pomiędzy stronami nie istniała żadna umowa o częściowy dział spadku co do tego składnika masy spadkowej, ani nie było wcześniejszego orzeczenia Sądu w tym zakresie. Zatem Sąd I instancji niesłusznie wyłączył wnioskodawcę od udziału w w/w wierzytelności z tytułu wkładu mieszkaniowego, bowiem jego oświadczenie z dnia 26 lipca 2006 roku zostało złożone w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej wyłącznie na potrzeby tego, żeby M. C. (2) (obecnie P.) mogła wejść w poczet członków spółdzielni i przekształcić zgromadzony wkład mieszkaniowy w spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu i nie może być ono pojmowane jako jakakolwiek umowa o częściowy dział spadku,

2. art. 6 k.c. poprzez jego niewłaściwą interpretację i niesłuszne uznanie przez Sąd I instancji, iż wnioskodawca nie udowodnił, aby poczynił nakłady inne, aniżeli wymienione w załączniku nr 3, podczas gdy zeznania świadków K. A., E. B. oraz B. E. O. potwierdzają, iż to wnioskodawca finansował i wykonywał wzniesienie budynku warsztatu na nieruchomości (...) oraz dokonywał nasadzeń drzew ozdobnych na tej nieruchomości, które to nakłady w sposób oczywisty zwiększają wartość masy spadkowej i winny podlegać rozliczeniu w niniejszym postępowaniu o dział spadku,

3. § 12 pkt 3 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. 2015r. poz. 1805) poprzez:

a) nieprawidłowe wskazanie daty w/w rozporządzenia na dzień 05 listopada 2015 roku, podczas gdy jest to rozporządzenie z dnia 22 października 2015 roku,

b) błędną interpretację w/w przepisów poprzez uznanie przez Sąd I instancji, iż pełnomocnik wnioskodawcy domagał się wynagrodzenia w podwójnej wysokości, podczas gdy § 12 pkt 3 w zw. z § 8 pkt 6 przedmiotowego wynagrodzenia wskazuje na kwotę 7 200 zł, plus należny z tego tytułu podatek VAT (zgodnie z § 4 ust. 3 rozporządzenia), zatem pełnomocnik w przedłożonej kalkulacji nie domagał się zasądzenia na jego rzecz kosztów w podwójnej wysokości, a jedynie tych wynikających wprost z w/w przepisów.

W oparciu o powyższe zarzuty wniósł o:

a) zmianę zaskarżonego pkt 1 poprzez ustalenie, iż w skład spadku wchodzi:

- wierzytelność wnioskodawcy M. C. (1) z tytułu nakładów remontowo - budowlanych poczynionych na nieruchomość oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0938 ha położoną w S. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 55 730,00 złotych;

- wierzytelność wnioskodawcy z tytułu jego udziału w wysokości 1/3 części w odziedziczonej po spadkodawcach wierzytelności z tytułu wkładu mieszkaniowego dotyczącego lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S., który w czasie podpisywania przez uczestniczkę postępowania M. P. umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu zgodnie z opinią biegłego sądowego ustanowionego w sprawie wynosił kwotę 60 719,33 zł (tj. $1/3 * 182\ 158 = 60\ 719,33$ zł),

b) zmianę zaskarżonego pkt 2 poprzez zasądzenie tytułem spłaty od uczestniczki postępowania M. P. na rzecz wnioskodawcy M. C. (1) kwoty 99 967,98 złotych (21 114,65 zł + 18 134 zł + 60 719,33 zł = 99 967,98 zł), płatną w terminie 1 miesiąca licząc od daty uprawomocnienia postanowienia,

c) zmianę zaskarżonego pkt 4 poprzez przyznanie od Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Suwałkach) na rzecz radcy prawnego Ł. B. wynagrodzenia za reprezentowanie wnioskodawcy M. C. (1) z urzędu kwoty 7 200 złotych podwyższonej o stawkę podatku od towarów i usług.

W razie gdyby Sąd uznał, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy lub zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje.

Ponadto wniósł o przyznanie ze Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika ustanowionego z urzędu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym według norm prawem przepisanych, powiększonych o należny z tego tytułu podatek VAT.

Uczestniczki M. P. i A. K. w złożonej apelacji zaskarżyły postanowienie Sądu Rejonowego w Suwałkach w zakresie rozstrzygnięcia z punktów: 1 a, b, c oraz w konsekwencji 2 i 3 postanowienia zarzucając:

1. naruszenie art. 684 k.p.c. w zw. z art. 686 k.p.c. w zw. z art. 618 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. tj. ustalenie składu działu spadku po zmarłych J. K. i D. C. poprzez:

- przyjęcie, że w skład tego spadku wchodzi wierzytelność wnioskodawcy w postaci nakładów remontowo-budowlanych w wysokości 28.529 zł podczas, gdy nakłady te były dokonywane w okresie po śmierci rodziców wnioskodawcy i uczestniczek do 2013r., tj. do przysądzenia udziału 4/12 w części w prawie własności nieruchomości objętej niniejszym działem (nieruchomość gruntowa zabudowana 1/2 domu, oznaczonej numerem geodezyjnym (...), położonej przy ul. (...) w S.), a więc do licytacji przypadającego na wnioskodawcę udziału w spadku, co oznacza, że wartość tych nakładów została uwzględniona w wartości zlicytowanego udziału wnioskodawcy,

- z ostrożności procesowej, gdyby Sąd nie uwzględnił zarzutu z pkt. powyższego - pominięcie wierzytelności uczestniczek w postaci kwoty 31.602 zł z tytułu nakładów remontowo-budowlanych dokonanych na ww. nieruchomości po śmierci rodziców do dokonania działu spadku i jej rozliczenia w sprawie,

- ustalenie, że wnioskodawca spłacił wobec ZUS O/B., Inspektorat w S. dług D. C. w wysokości 2.845,98 zł podczas, gdy wnioskodawca spłacił ten dług w wysokości 983,61 zł,

- pominięcia wierzytelności uczestniczek postępowania z tytułu spłaconego zadłużenia zmarłej D. C. wobec ZUS o/B., Inspektorat w S. o wartości 786,20 zł,

- pominięcia wierzytelności uczestniczek postępowania z tytułu uiszczonych podatków od nieruchomości w wysokości 670 zł,

W konsekwencji zaskarżenia pkt. 1 a, b i c postanowienia zaskarżyła także pkt. 2 i 3 postanowienia, tj. ustalenia wysokości spłaty od Uczestniczek postępowania na rzecz wnioskodawcy w wysokości: od M. P. 21.114,65 zł i A. K. 1.146,66 zł podczas, gdy takowe wnioskodawcy nie przysługują.

3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebrany materiał dowodowy, polegającą na przyjęciu, że uczestniczka M. P. nie posiada wierzytelności z tytułu spłaty długu po D. C. na rzecz ZUS O/B. Inspektorat w S. w wysokości 786,20 zł podczas, gdy z przedłożonych dokumentów taka wierzytelność wynika.

Wskazując na powyższe wniosły o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie ww. zarzutów, rozliczenie wierzytelności uczestniczek z tytułu spłaconych długów po zmarłej D. C., podatków od nieruchomości

oraz rozliczenie nakładów remontowo-budowlanych uczestniczek w wysokości 31.602 zł i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego na ich rzecz.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy okazała się uzasadniona jedynie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu, natomiast apelacja uczestniczek była niezasadna w całości.

Orzeczenie Sąd I instancji wymagało korekcji w zakresie określenia praw które podlegały rozliczeniu w ramach niniejszego postępowania.

Użyte sformułowanie, iż w skład spadku wchodzi wierzytelność wnioskodawcy wskazywałoby że dzielony jest spadek po M. C. (1), a w rzeczywistości rozliczano jedynie nakłady wnioskodawcy na spadkową nieruchomość i spłacone przez niego długi spadkowe.

Wierzytelność to uprawnienie do żądania spełnienia świadczenia z określonego stosunku zobowiązaniowego przysługujące wierzycielowi wobec dłużnika i składające się z jednego lub wielu roszczeń lub praw kształtujących. Wierzytelność jest antonimem długu.

Przedmiotem rozliczeń w niniejszym postępowaniu były nakłady poczynione na majątek spadkowy i długi spadkowe spłacone przez wnioskodawcę. W skład dzielonej masy spadkowej nie wchodziły, wbrew temu co ustalił Sąd Rejonowy, żadne wierzytelności. Użyte sformułowania przez Sąd I instancji wskazywały, iż dzielone są aktywa, kiedy w istocie rozliczano jedynie nakłady i spłacone długi.

Na wstępie należy zauważyć, iż uczestniczki nie sformułowały w sposób poprawny wniosku o rozliczenie nakładów i spłaconych przez nie długów. Zgłoszenie takiego żądania w postępowaniu apelacyjnym było ewidentnie spóźnione w świetle art. 383 kpc. Roztrząsanie zarzutów apelacyjnych w tym zakresie było zatem zbędne i niedopuszczalne.

Sąd prowadzący postępowanie o dział spadku nie może z urzędu rozstrzygać o roszczeniach wynikających z art. 686 KPC. Z treści tego przepisu należy wnioskować, że daje on podstawę do rozstrzygnięcia o roszczeniach ubocznych tylko na wniosek osób uprawnionych do ich zgłoszenia (post. SN z 27.1.1970 r., III CRN 527/69, OSNCP 1970, Nr 9, poz. 164; J. Polickiewicz, w: J. Polickiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek, Postępowanie nieprocesowe, s. 214; T. Misiuk, Problemy integracyjne postępowania, cz. I, s. 29; M. Sychowicz, Postępowanie o zniesienie, s. 55, 88–89; S. Madaj, Postępowanie nieprocesowe w sprawach małżeńskich, Warszawa 1978, s. 130–131). Orzekanie w postępowaniu działowym o roszczeniach z art. 686 KPC jest zatem fakultatywne, gdyż będzie ono uzależnione od złożenia stosownego wniosku.

Pamiętać należy, iż w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga także o istnieniu zapisów zwykłych, których przedmiotem są rzeczy lub prawa należące do spadku, jak również o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na spadek nakładów i spłaconych długów spadkowych.

Wbrew twierdzeniom uczestniczek na skutek licytacji udziału w nieruchomości należącego do wnioskodawcy nie doszło do wygaśnięcia roszczenia o rozliczenie nakładów czynionych na nieruchomość.

Przeprowadzona egzekucja z udziału w nieruchomości wchodzącej do spadku nie pozbawia spadkobiercy statusu uczestnika w postępowaniu działowym. Jest to bowiem sytuacja zbliżona do zbycia udziału spadkowego.

Podstawy uczestnictwa w postępowaniu działowym spadkobiercy-zbywcy upatruje się m.in. w jego odpowiedzialności za długi spadkowe (art. 1055 § 1 KC) i możliwości rozstrzygnięcia o roszczeniach ubocznych (art. 686 KPC). Spadkobierca do chwili zbycia udziału spadkowego mógł zajmować w stosunku do pozostałych spadkobierców pozycję wierzyciela (np. spłacając długi spadkowe) lub dłużnika (np. pobierając pożytki z przedmiotów spadkowych). Ta pozycja spadkobiercy-zbywcy powoduje, że może on być w zakresie roszczeń z art. 686 KPC zarówno podmiotem

uprawnionym, jak i podmiotem zobowiązanym. Dopelnieniem rozwiązań przyjętych w art. 618 § 2 KPC (w zw. z art. 688 KPC) jest unormowanie zawarte w art. 618 § 3 KPC (w zw. z art. 688 KPC). Zgodnie z tym przepisem, po zapadnięciu prawomocnego postanowienia o dziale spadku uczestnik nie może dochodzić roszczeń określonych w art. 686 KPC, chociażby nie były one zgłoszone w postępowaniu o dział spadku.

Dla bytu roszczeń z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na spadek nakładów i spłaconych długów spadkowych nie ma znaczenia, czy związany z tymi roszczeniami przedmiot nadal istnieje i czy doszło do zmian jego stanu prawnego. W orzecznictwie przyjęto, że nabycie własności nieruchomości z mocy prawa nie powoduje wygaśnięcia roszczeń dodatkowych (por. uchw. SN z 19.12.1973 r., III CZP 78/73, OSNCP 1974, Nr 10, poz. 165; uchw. SN z 4.7.1980 r., III CZP 42/80, OSNCP 1980, Nr 12, poz. 232, z glosą S. Brejera, NP 1982, Nr 3–4, s. 199 i n.; uchw. SN z 23.3.1994 r., III CZP 6/94, OSNCP 1994, Nr 11, poz. 205). Nie stanowi również przeszkody do rozstrzygnięcia o tych roszczeniach wywłaszczenie nieruchomości i wypłacenie z tego tytułu odszkodowania współspadkobiercom (por. wyr. SN z 14.7.1972 r., III CRN 607/71, OSNCP 1973, Nr 4, poz. 64).

W sytuacji zmiany właściciela nieruchomości należącej do spadku należało przeanalizować kto jest adresatem roszczeń o rozliczenie nakładów i spłaconych długów.

W orzecznictwie wskazano, iż roszczenie o zwrot wartości nakładów poczynionych przez jednego ze współwłaścicieli na nieruchomość wspólną przysługuje przeciwko osobom, które były współwłaścicielami w czasie dokonywania tych nakładów- uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 maja 2006 r. III CZP 11/06. Roszczenie o zwrot wartości nakładów poniesionych przez jednego ze współwłaścicieli na rzecz wspólną przysługuje przeciwko osobom, które były współwłaścicielami w czasie dokonywania tych nakładów, również wtedy, gdy osoby te zbyły swoje udziały nieodpłatnie – uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 21 lutego 2008 r. III CZP 144/07.

W przedmiotowej sprawie rozliczano nakłady czynione na majątek spadkowy w okresie kiedy jego współwłaścicielami były osoby biorące udział w niniejszym postępowaniu.

Stosownie do art. 1035 w zw. z art. 207 KC współspadkobiercy ponoszą wydatki i ciężary związane z rzeczą wspólną w stosunku do wielkości przysługujących im udziałów w spadku (szerzej tę problematykę przedstawia M. K., Wspólność majątku, s. 51 i n.; zob. też post. SN z 18.3.1999 r., I CKN 928/97, Biul. SN 1999, Nr 7, s. 5 i wyr. SN z 27.4.2001 r., III CKN 21/99, MoP 2007, Nr 19, s. 1091).

Spadkobierca, który poniósł wydatki na wspólną rzecz, może żądać od pozostałych spadkobierców zwrotu w częściach odpowiadających ich udziałom. Realizacja tego roszczenia w postępowaniu o dział spadku może nastąpić – ze skutkami określonymi w art. 618 § 2 i 3 w zw. z art. 688 KPC – tylko wówczas, gdy podmiotami roszczeń są wyłącznie spadkobiercy, którzy czynią nakłady na przedmiot należący do spadku [por. uchw. SN (PSIC) z 15.12.1969 r., III CZP 12/69, OSNCP 1970, Nr 3, poz. 39; uchw. SN z 27.3.1986 r., III CZP 3/86, OSNCP 1987, Nr 2–3, poz. 27; post. SN z 12.2.2002 r., I CKN 532/00, Legalis].

Nie było zatem wątpliwości, że skoro roszczenie to ma charakter obligacyjny to powinno być zgłoszone przeciwko tym osobom, które były współspadkobiercami w czasie dokonywania nakładów (uchw. SN z 10.5.2006 r., III CZP 11/06, OSNC 2007, Nr 3, poz. 38; wyr. SN z 30.1.2008 r., III CSK 257/07, OSNC – Zb. dodatkowy 2008, Nr D, poz. 112; zob. też K. S., Charakter prawny roszczenia współwłaściciela o zwrot, s. 147 i n. i cyt. tam literaturę).

Kodeks cywilny nie zawiera definicji nakładów. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że przez pojęcie „nakłady” należy rozumieć inwestycje i wydatki poniesione na oznaczony przedmiot. Artykuł 686 kpc, używając pojęcia nakładów, nie dokonuje ich rozróżnienia. Kodeks cywilny rozróżnia natomiast nakłady konieczne i inne nakłady, które w piśmiennictwie zostały nazwane nakładami użytecznymi oraz nakładami zbytkownymi. Nakładami koniecznymi są nakłady niezbędne do zachowania rzeczy w stanie umożliwiającym normalne z niej korzystanie. Nakłady użyteczne służą do ulepszenia rzeczy, a nakłady zbytkowne zaspokajają upodobania osób, które ich dokonują. Do rozliczeń spadkobierców z tytułu poczynionych przez nich nakładów na poszczególne przedmioty spadkowe nie stosuje się

przepisów regulujących roszczenia między właścicielem a posiadaczem rzeczy (art. 226–230 KC; por. uzasadnienie uchw. SN z 20.11.1992 r., III CZP 140/92, OSNCP 1993, Nr 4, poz. 64).

Stosownie do art. 686 in fine KPC w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga również o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu spłaconych długów spadkowych. Jeżeli jeden ze spadkobierców zaspokoił wierzyciela, może żądać od pozostałych spadkobierców zwrotu tego, co świadczył, w częściach odpowiadających wielkości ich udziałów w spadku (art. 1034 § 1 zd. 2 KC). O takim zwrocie rozstrzyga sąd dokonujący działu spadku w postępowaniu działowym, likwidując w ten sposób możliwość dalszego sporu między spadkobiercami w tym przedmiocie.

Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, iż spłacone długi i nakłady winny być rozliczone, a podmiotami zobowiązanym do zapłaty na rzecz wnioskodawcy są pozostałe spadkobierczynie, tj. uczestniczki postępowania.

Odnosząc się do podnoszonych w apelacjach zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, które skierowane są przeciwko ustaleniom faktycznym, zauważyć trzeba, że w świetle art. 233 § 1 k.p.c. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału zachodzi jedynie wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie, a konkluzją, do jakiej dochodzi sąd na jego podstawie. Jeżeli natomiast sąd z określonego materiału dowodowego wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać. Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. zasadom logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów. Sam zarzut błędnych ustaleń faktycznych nie może zaś polegać jedynie na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego, ustalonego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów, choćby ocena ta również była logiczna i zgodna z doświadczeniem życiowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2005 r., sygn. akt IV CK 387/04, LEX nr 177263).

Nawet jeżeli z wyrywkowych wypowiedzi niektórych świadków wynikały okoliczności korzystniejsze dla stron, to nie oznacza jeszcze że takie ustalenia winien poczynić sąd. Ten bowiem dokonuje oceny kompleksowej i stwierdza jaką wartość dowodową mają poszczególne dowody przez pryzmat zasad logicznego myślenia i doświadczenia życiowego.

Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że dokonana przez Sąd I instancji ocena zgromadzonych w tej sprawie dowodów mieści się w granicach wynikających z art. 233 § 1 k.p.c., zaś skarżący w wywodach zawartych w apelacjach oceny tej skutecznie nie podważyli. Uwagi te dotyczą w szczególności wartości nakładów uczynionych na nieruchomości i okresu w którym były dokonywane.

Bezzasadny był zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 1037 kc.

Co do zasady rzeczywiście dział spadku może zostać dokonany w dowolnym momencie po śmierci spadkodawcy (a nawet jego przeprowadzenie nie jest obligatoryjne), to jednak winien uwzględniać stan spadku z chwili, kiedy poszczególni spadkobiercy uzyskali do niego prawa, a zatem z momentu otwarcia spadku. Stan rzeczy i praw należy zatem uwzględniać na tę chwilę.

Skoro jednak spadkobiercy przed sądowym działem spadku dokonali zgodnego umownego działu i rozdysponowali określone prawa nie ma podstaw aby rozliczać obecnie ich równowartość. Wnioskodawca zrzekł się przysługującego prawa do lokalu na rzecz uczestniczki bez żadnych spłat. Oświadczenie złożone przez niego prawidłowo zinterpretował Sąd I instancji.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 385 kpc orzeczono o oddaleniu apelacji.

Korektą objęto jedynie stawkę wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu, bowiem sprawa wpłynęła w okresie, kiedy obowiązywało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2015 r., poz. 1850). Przepisy

intertemporalne kolejnego rozporządzenia, regulującego te zagadnienie przewidywały, że do czasu zakończenia sprawy w danej instancji stosuje się stawki dotychczasowe.

Orzeczenie zmieniono na podstawie przepisu art. 386 § 1 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie przepisu art. 520 § 1 kpc.

O kosztach wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu orzeczono na podstawie przepisu § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715).

SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz SSR Izabela Sadłowska